

Nr 349

Av herr **Lundberg**, om förenklad handläggning av socialvårds-
ärenden m. m.

Den svenska socialpolitiken betecknas med rätta som banbrytande i många avseenden, och till sitt syfte är den väl signifikativ för vårt folkhem. Men även om den är human till sitt syfte, kan den ändå när det gäller enskilda olycksfall, speciellt dem som inträffat längre tillbaka i tiden, bli brutalt hänsynslös och inhuman mot enskilda människor. Handläggningen av ett ärende och tillämpningen av lagar och förordningar, där den olycks-skadade likt en boll kastas mellan jurister, läkare, byråkratism, olika uttalanden m. m., kan av honom eller henne uppfattas som ett »I som här inträden, låten hoppet fara».

I stället för att få hjälp och en känsla av trygghet kan den enskilda människan inför paragrafer, obegripligt formulerade cirkulär och blanketter, formuleringar i uttalanden från skilda håll m. m. under år malas sönder både fysiskt, psykiskt och ekonomiskt i den byråkratiska kvarnen. Bitterhet och hjälplöshet inför allt krångel och inför ett misstroende, där de ansvariga uppträder som militärläkaren en gång gjorde när han betraktade de flesta värnpliktiga som simulanter, kan av de olyckliga upplevas som ett inferno. De som uppträder som domare är i regel välavlönade personer, och sammanträdena kan kosta mer än vad hjälp åt den skadade skulle kosta per månad, men den formella handläggningen synes viktigare än att visa hänsyn till en enskild och sjuk människa.

Att den juridiska handläggningen i vårt rättsväsen är en kvarleva från ett gammaldags klassamhälle, där de många saknar människovärde, kan förklaras men inte försvaras. Men när denna anda smugit sig in i Social-Sverige måste krafttag tas för att rätta till misstagen, så att denna gengångare från en tid då socialpolitik var okända begrepp inte längre tillåtes husera.

Den 12 juni 1948 inträffade ett svårt olycksfall vid ett vattenledningsarbete i Svegs köping. Julius Waldemar Jönsson fick ett stort stenblock och en rasmassa över sig. Så småningom vaknade han upp på lasarettet, där han fick ligga i ca 7 månader med sönderslagen rygg och höft. Familjen fick klara sig med några kronor från sjukkassan. När han blev något bättre tvingades han ta ett arbete, trots värk och besvärligheter. Han bedömdes ha 15 procent nedsatt arbetsförmåga och tillerkändes några kronor till lite hjälp. Trots alla besvärligheter som kvarstod i form av värk och stelhet blev det ingen ändring i fråga om de 15 procenten, utan han var tvungen att fortsätta ett plågsamt arbete i 16 år och var nära att duka under. Efter påstötning hos riksförsäkringen fick han så småningom 120 kr. i kvartalet. Efter 12 år kom papperen i målet tillbaka och när han då sökte rättelse

fick han, trots att han själv icke var den felande parten, upplysningen att de var för gamla. Nu är han folkpensionär, men nog borde väl både Svegs köping och försäkringsverket kunna finna en väg att söka ekonomiskt hjälpa efter all försummelse — och lindra den bitterhet som några rader i ett brev förtäljer om!

Ett annat fall är det som gäller förre kommunalarbetaren John Carlsson, Dalslandsgatan 5, Stockholm. Där har aktsamlingen växt allteftersom åren gått, handlingar växlats och undersökningar gjorts, läkaruttalanden står mot läkaruttalanden, experternas bedömning av röntgenplåtarna är olikartade och sakkunnigbedömningen har alltid utfallit till den sjukes nackdel. Detta olycksfall har vandrat mellan olika instanser sedan 1950.

Den 8 februari 1950 sysslade John Carlsson med svetsningsarbete i ett tunnelschakt ca 5 meter över nedersta schaktnivån. Därvid förlorade han balansen, störtade ned och skadade bl. a. rygg- och höftpartierna. Som i andra liknande fall har sedan följt ett långtradigt förfarande. Felbedömningar och feldiagnoser synes ha förekommit i mångfald, och de olika instanserna har tydligen slukat mångdubbelt mer i kostnader än vad hjälpen i det aktuella olycksfallet skulle ha kostat. Hur många professorer, läkare, jurister, myndigheter m. m. som varit engagerade är svårt att säga, ty de synes ha varit legio. Tydligt är att på läkarsidan står bedömningar och slutsatser mot varandra. Den genom olycksfallet skadade synes ha blivit en bisak. Det förefaller som om den skadade och sjuke borde ha haft nog med sin sjukdom, men utöver detta, har han, likt en skottspole i mattvarp, kastats mellan alla olika instanser i målet, och denna behandling av en sjuk lekman torde icke varit mindre påfrestande än sjukdomen själv. Handläggningen är orimlig och brutalt hänsynslös för alla dem som blir olycksfallsoffer.

Två professorsutlåtanden kan för att belysa ovissheten återges:

Ang. John Ingvar Carlsson.

Vid genomgång av handlingarna har jag funnit fallets tidigare handläggning anmärkningsvärd. Det väsentliga är enligt min mening om Carlsson vid de första läkarbesöken verkligen företett rotsymtom s. k. ischias eller mer oklara symtom, som skulle motiverat en mer ingående undersökning. Av handlingarna synes icke klart framgå, att rotsymtom verkligen förelegat. Fanns tecken på infektion t. ex. i form av S. R.-förhöjning? Någon adekvat detaljerad analys av röntgenbilderna har ej tidigare förelegat. Med största sannolikhet var det den kroniska benabscessen som gav symtomen 1952. Hade den då diagnosticerats, torde arthriten kunnat förhindras. Den enligt min åsikt väsentliga frågan finnes såvitt jag kunnat finna icke besvarad men väl sådana, som om patient med en första ischiasattack skall röntgenundersökas, vilket naturligtvis icke är nödvändigt. Även om dessa synpunkter i det sammanhang, jag fått handlingarna, äro oväsentliga, kan jag ej underlåta att framhålla dem.

Stockholm den 8 februari 1962

Erik Lindgren

Det andra lyder:

Härmed meddelas på begäran, att undertecknad är villig att efter kallelse av domstolen yttra sig i målet mellan Eder och dr Göran Edlind, om det efter Eder resningsansökan återupptages.

Som stöd för resningsansökan kan anföras, att de i rättegången avgörande yttrandena av professor S. Friberg och docent W. Magnusson förbigå den viktiga och mycket sannolika möjligheten, att härden i lårbenshalsen funnits (och kunnat påvisas) i juli 1952 och att höftleden då ännu icke angripits utan möjligen hade kunnat räddas genom ett ingrepp, som utrymt benhärden.

Härtill kommer uppgiften om återgång till arbete den 3/8 1952, som Ni betygat vara oriktig, liksom Eder »önskan att återgå i arbete».

Jag har tidigare rätt Eder att rådfråga annan sakkunnig, och det är mig bekant, att prof. Erik Lindgren är villig att yttra sig i likhet med ovanstående.

Stockholm den 10 maj 1962

Hjalmar Sjövall
Professor

I försäkringsrådets utlåtande samma år sägs:

I överklagadebeslutet förklarade försäkringsinrättningen, att inrättningen funne ifrågavarande åkomma icke vara orsakad av det klaganden den 8 februari 1950 övergångna olycksfallet. Klaganden vore därför icke berättigad till ersättning enligt olycksfallsförsäkringen för åkomman i fråga.

Dessa uttalanden och beslut kom i anslutning till 12-årsdagen av ärendets vandring, vilken sedan fortsatt.

Vad som av handlingarna i ärendet framgår är att invaliditeten efter 18 år fullt synligt kvarstår, att den ekonomiska situationen för huvudpersonen ytterligare försämrats och att han under alla dessa år varit tvingad att pendla mellan olika instanser. Behandlingen av ärendet visar att de ansvariga mera tagit hänsyn till det formella och till antaganden än till en medmänniska som är direkt beroende att få den hjälp som borde ha utgått. Att tvingas ägna ett 20-tal år av sin livstid åt att försöka få rätt och eventuellt ekonomisk hjälp är både orimligt och brutalt och eliminerar sociallagstiftningens syfte att ge trygghet.

Bedömningarna av de båda i detta sammanhang anförda olycksfallen har gjorts utifrån den äldre inställningen i olycksfallsfrågor och de skadelidande tillhör måhända en mindre och försvinnande grupp, som det dock ur olika synpunkter från samhällets sida finns anledning att hjälpa, för att så långt möjligt rätta till vad som försumrats. Den personliga och psykiska skadan kan givetvis icke rättas, men måhända lindras.

En rättelse i de båda fallen kan ske genom att riksdagen beslutar att de båda fallen förklaras berättigade till att helt och fullt komma i åtnjutande av ersättning från riks-försäkringen eller genom att Kungl. Maj:t ges befo-genhet att på annat sätt kompensera huvuddelen av den ekonomiska skada de båda i olycksfall skadade åsamkats.

Med hänvisning till vad ovan anförts och till handlingar, som kan ställas till utskottets förfogande, hemställas,

att riksdagen måtte besluta

att förklara Julius Waldemar Jönsson, Box 587, Sveg, berättigad att komma i åtnjutande av full eller en högre ersättning från riks försäkringsanstalten,

att förklara John Carlsson, Dalslandsgatan 5, 2 tr., Stockholm, berättigad att på grund av skada i februari 1950 komma i åtnjutande av ersättning från riks försäkringsanstalten; samt

att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en prövning och förslag till förenkling och en snabbare handläggning av socialvårdsfrågor, för att hjälpbehövande på så sätt skall kunna slippa de psykiska och ekonomiska påfrestningar som utdragna beredningar innebär.

Stockholm den 27 januari 1969

John Lundberg (s)
